

Іванна Матковська Ivanna Matkovska

Правнучка Олекси Новаківського, аспірантка, Львівська
національна академія мистецтвA great-granddaughter of Oleksa Novakivskyi, postgraduate
student, Lviv National Academy of Artse-mail: ivanna_novakivska@ukr.net | orcid.org/0000-0001-7941-051X

Олекса Новаківський

Невідомі сторінки навчання і життя з архівних матеріалів Краківської академії мистецтв

Oleksa Novakivskyi

Unknown pages of study and life from Archival Materials of the Krakow Academy of Arts

Анотація. Висвітлено освітню діяльність і виставки у Кракові Олекси Новаківського (1872–1935) — видатного українського художника-символіста, експресіоніста, графіка та педагога, який навчався і понад 20 років жив у Кракові (1892–1913) та Львові (1913–1935) і провадив у Львові Мистецьку школу (1923–1935) для близько ста учнів.

Досліджено документи 1890-х — 1900-х із архіву Академії мистецтв у Кракові про навчання там Олекси Новаківського в 1892–1904 роках. Зокрема, вперше введено до наукового обігу свідчення Олекси Новаківського 1892–1904 років про студії в Краківській школі і Академії образотворчих мистецтв. З'ясовано, що в 1892–1898 роках Олекса Новаківський навчався на відділі рисунку Школи образотворчих мистецтв у Кракові (з перервою у 1893–1895 роках), отримав нагороду в конкурсі (1896) і срібні медалі (15 липня 1897 і 23 липня 1898) на курсі проф. Йозефа Уніжицького, Яна Станіславського. На відділі малярства Краківської школи Олекса Новаківський був студентом у 1898–1901 роках, отримав срібну (1899) і золоту медаль (15 липня 1900) на курсі проф. Леона Вичуковського, Яна Станіславського. У 1901–1904 роках Олекса Новаківський продовжив навчання на малярстві у школі проф. Вичуковського в Академії мистецтв. Встановлено, що викладачами Олекси Новаківського у Кракові були професори Флоріан Цинк, Йозеф Уніжицький, Леон Вичуковський, Ян Станіславський.

Також введено до наукового обігу документи дружини митця (посвідчення особистості Маріанни Розалії Новаківської (1916), свідчення про народження Маріанни Розалії Пальмовської (1888)) з архівів Львова, Кракова, яку досі дослідники називали Анною-Марією, польські наукові та періодичні видання 1890-х — 1930-х років, досліджено виставкову діяльність Олекси Новаківського у Кракові і Варшаві. Доведено важливість навчання і виставкової діяльності у Кракові для становлення митця.

Ключові слова: архівні документи, навчання і виставки Олекси Новаківського у Кракові, біографія Олекси Новаківського, Краківська академія мистецтв, українсько-польські культурні зв'язки.

Вступ. Олекса Новаківський (1872–1935) — видатний український художник-символіст, експресіоніст, графік та педагог родом із Поділля, який понад двадцять років жив і навчався у Кракові (1892–1913) та пізніше у Львові (1913–1935) і творив власний мистецький образ світу, втілюючи в універсальних образах та символах світ ідей та духовні цінності людства, а також візії майбутнього, поєднуючи прогресивні європейські течії мистецтва із осмисленням традицій українських іконописних образів і символів. Він заснував і провадив у Львові Мистецьку школу (1923–1935) для близько ста учнів, закладаючи у 1910–1930-ті роки своєю творчістю та викладацькою діяльністю умови для прогресивного та професійного розвитку українського мистецтва в річищі мистецтва європейського та світового.

Однак наразі навчання Олекси Новаківського у Кракові (1892–1904) і його виставкову діяльність у Кракові і Варшаві майже не висвітлено у наукових публікаціях українських мистецтвознавців. До цього часу публікації здебільшого ґрунтувались на повоєнних спогадах Івана Голубовського (1940-ві роки) та монографії Володимира Залозецького «Олекса Новаківський» 1934 року, які не містять жодного наукового посилання на джерела чи на архівні документи 1890-х — 1900-х років та польські наукові та періодичні видання 1890-х — 1930-х років.

Тому метою цієї публікації є наукове дослідження та введення до наукового обігу окремих архівних документів 1890-х — 1900-х років із Краківської академії образотворчих мистецтв ім. Яна Матейка — свідочтв

Олекси Новаківського 1892–1901 навчальних років про студії у Школі образотворчих мистецтв у Кракові (с. k. Szkoły Sztuk Pięknych w Krakowie) та свідоцтв Олекси Новаківського 1901–1904 навчальних років про навчання в Академії образотворчих мистецтв у Кракові (с. k. Akademię Sztuk Pięknych w Krakowie) на відділі малярства у школі професора Вичулковського, а також вибраних польських наукових та періодичних видань 1890-х — 1930-х років щодо деяких аспектів навчання Олекси Новаківського у Кракові (1892–1904) та виставкової діяльності у Кракові і Варшаві.

Завданнями дослідження є:

– введення до наукового обігу архівних документів 1890-х — 1900-х років з архіву Академії образотворчих мистецтв ім. Яна Матейка у Кракові про навчання Олекси Новаківського, а саме свідоцтв Олекси Новаківського 1892–1901 навчальних років про студії у Школі образотворчих мистецтв у Кракові (с. k. Szkoły Sztuk Pięknych w Krakowie) та свідоцтв Олекси Новаківського 1901–1904 навчальних років про студії в Академії образотворчих мистецтв у Кракові (с. k. Akademię Sztuk Pięknych w Krakowie) на відділі малярства у школі професора Вичулковського та наукове опрацювання на основі цих документів деяких аспектів освіти митця;

– введення до наукового обігу посвідчення особистості Маріанни-Розалії Новаківської 1916 року з архіву родини Олекси Новаківського, а також свідоцтва про народження Маріанни Розалії Пальмовської з Національного архіву у Кракові (Archiwum Narodowe w Krakowie), яку раніше в історіографії називали Анна Марія;

– введення до наукового обігу вибраних польських наукових та періодичних видань 1890-х — 1930-х років та дослідження на їхній основі виставкової діяльності О. Новаківського у Кракові і Варшаві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На жаль, нині проблеми навчання Олекси Новаківського у Кракові не присвячено жодної наукової статті на основі архівних документів 1890-х — 1900-х років із Краківської академії образотворчих мистецтв ім. Яна Матейка.

У виданні 1905 року «Pamiętnik Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie 1854–1904: pięćdziesiąt lat działalności dla ojczystej sztuki» знаходимо інформацію, подану для публікації особисто Новаківським (польською мовою): «Новаківський Олекса (Nowakowski Aleksy) народився 14 березня 1872 року в Ободівці, Ольгопольського повіту, Подільської губернії. Школу закінчив у Турканівці, потім навчався в Одесі до 1892 року, звідки завдяки старанням Янкової Гелени Бжозовської (Janowej Heleny Brzozowskiej), власниці угідь в Попелюхах та Фелікса Собанського в Ободівці, вступив до Школи образотворчих мистецтв у Кракові (Szkoły Sztuk Pięknych w Krakowie) за директора Яна Матейки. По трирічній

перерві він продовжив навчання під керівництвом проф. Леона Вичулковського за директора Юліана Фалата до 1900 року, в якому отримав золоту медаль за праці»¹ [1, с. 197–198].

Василь Хмурий у 1931 році у виданні «О. Новаківський» із серії «Українське малярство» в біографічній статті французькою мовою пише (без посилання на джерело): «Художник О. Новаківський народився в 1872 р. в селі Ободівка на Україні на правому березі річки Дніпро. Завершивши навчання у Кракові за часів імпресіоністів та символістів (Мальчевського, Виспянського, Мегофера і Станіславського), він живе довгий час в селі Могила під Краковом, присвячуючи себе стилістичним етюдам. Саме тут проходить перший період його творчості, для якого характерне бажання подолати академічні впливи стилістичними етюдами, а пізніше оригінальною символікою його жанрових етюдів, портретів» [2, с. 37].

Мистецтвознавець Володимир Залозецький у монографії 1934 року «Олекса Новаківський» (не посиляючись на жодне джерело) пише про навчання Олекси Новаківського у Кракові (не подаючи також назву навчального закладу): «Від Бжозовських Новаківський дістав досить поважну стипендію на студії і 1892 переїхав до Кракова ... По першій півроці, коли комісія Академії робила огляд праць учнів, голова комісії, директор академії, мистець Ян Матейко, звернув особливу увагу на молодого Новаківського. На його зацікавлення йому показали позаакадемічні праці і ріжні композиції з молодих літ артиста. Від тепер почали звертати загальну увагу на Новаківського. По другій півроці, з дозволу Матейка, Новаківський перейшов на другий курс проф. Яблонського (фігуральних антиків). В 1893 р. по смерті Матейка Новаківський перейшов на третій курс живої натури до проф. Луцкевича, де пробув тільки три місяці, бо Бжозовська відбрала йому стипендію. Залишившись без допомоги, мусів перервати свої студії у Кракові та вертатись до рідного села ... Перебув тут два роки, опісля знов поїхав на краківську академію, яка стояла тоді під проводом Ю. Фалата» і «Зі здвоєною енергією взявся він до праці. Морально допомагав йому в тім один з найталановитіших маларів краківської академії Мальчевський» [3, с. 36–37].

Виклад основного матеріалу. Із 1892 року Олекса Новаківський навчався у Школі образотворчих мистецтв у Кракові (Szkoły Sztuk Pięknych w Krakowie) на відділі рисунку.

У свідоцтві О. Новаківського за I півріччя 1892/1893 навчального року зі Школи образотворчих мистецтв у Кракові (с. k. Szkoły Sztuk Pięknych

¹ Примітка OS (Osobiste świadectwo) під публікацією, відповідно до списку скорочень, означає, що біографічна довідка базується на інформації, поданій особисто художником Новаківським.

C. K. SZKOŁA SZTUK PIĘKNYCH W KRAKOWIE

L. 12

ŚWIADECTWO

Pan *Nowakowski Olexa* rodem z *Obodówki*
wyznania *greckiego* uczęszczał do c. k. Szkoły Sztuk pięknych w Krakowie w 1. półroczu 1892/3
roku szkolnego na Oddział *Rysunek* i otrzymał następujące stopnie:

	POSTĘP	PILNOŚĆ
Z RYSUNKU		
Z wzorów		
Z ornamentów gipsowych	<i>dobry</i>	<i>staranna</i>
Z odlewów części ciała ludzkiego		
Z antyków głowy		
Z antyków części figur		
Z głów i półfigur żywej natury		
Z antyków wieczornych	<i>dobry</i>	<i>staranna</i>
Z antyków dzieńmy		
Z aktu akademickiego wieczornych		
Z aktu akademickiego dzieńmy		
Z Malowania		
Z martwej natury		
Z głów z natury		
Z figur z natury		
Z prób kompozycyjnych w ogólności		
Z Sztuki		
Z modelowania z antyków	<i>dobry</i>	<i>dobra</i>
Z modelowania z natury żywej		
Z Sztuki Przemysłowej		
Z Perspektywy		
Z Anatomii		
Z Historji powszechnej i historji cywilizacji		
Z Historji sztuki		
Z Nauki o stylach		

Otrzymaone nagrody:

Zachowanie się powyższego ucznia było *staranna* co podpisami i pieczęcią stwierdzamy. *Kraków dnia 1. Marca 1893*

UWAGI: *Wypowiedzi ostateczne* Dyrektor: *Stefan Gyll*
2. 1. stycznia 1893. Profesor oddziału: *Stefan Gyll*
Profesorowie:

Alfred Damm

Свідоцтво О. Новаківського за I півріччя 1892/1893 н. р. зі Школи образотворчих мистецтв у Кракові (с. k. Szkoły Sztuk Pięknych w Krakowie) з архіву Академії мистецтв у Кракові

C. K. SZKOŁA SZTUK PIĘKNYCH W KRAKOWIE

L. 11

Świadectwo.

Pan *Nowakowski Olexa* rodem
wyznania *greckiego* uczęszczał do c. k. Szkoły sztuk pięknych w 1. półroczu 1895/6 roku szkolnego na oddział *Rysunek* i otrzymał następujące stopnie:

	Postęp	Pilność
Rysunek		
Z rysunki głów z antyków		
„ „ „ części figur z antyków		
„ „ „ głów i figur z żywej natury	<i>dobry</i>	<i>myślna</i>
Z antyków: wieczorne przy lampach lub rażne		
Z aktu akademickiego		
Malowanie		
Za malowanie martwej natury		
„ „ „ głów z natury		
„ „ „ figur z natury		
Z prób kompozycyjnych w ogólności		
Rzeźba		
Z antyków		
„ „ „ żywej natury		
Nauki pomocnicze		
Z perspektywy		
„ „ „ anatomji		
„ „ „ historji powszechnej i historji cywilizacji		
„ „ „ historji sztuki		
„ „ „ nauki o stylach		

Zasłużone nagrody

Zachowanie się powyższego ucznia było *bardzo dobre* co podpisami i pieczęcią stwierdzamy. *Kraków, dnia*

Uwagi: *Wypowiedzi ostateczne* Dyrektor: *Stefan Gyll*
Profesor oddziału: *Stefan Gyll*
Profesorowie:

Свідоцтво О. Новаківського за I півріччя 1895/1896 н. р. зі Школи образотворчих мистецтв у Кракові

w Krakowie), datowanemu 1 березня 1893 року, за підписом «професора відділу» (profesora oddziału) Флоріана Цинка (Florian Cynka) дізнаємося (польською мовою): «Пан Новаківський Олекса (Nowakowski Alexy) родом з Ободівки віросповідання грецького (wyznania greckiego) навчався на відділі рисунку ("oddział rysunków") Школи образотворчих мистецтв у Кракові (с. k. Szkoły Sztuk Pięknych w Krakowie)». Він «розпочав науку з 1 січня 1893 року» і отримав наступні оцінки: з «рисунку античної голови (z rysunku z antyków głowy)» і з «рисунку античних скульптур вечірнього (z rysunku z antyków wieczornych)», «з моделювання з античних скульптур (z modelowania z antyków)» — «успішність (postęp)» — «дуже добре (bardzo dobrze)», а «старанність (pilność)» — «зразкова (wzorowa)» [4].

Олекса Новаківський продовжує в I півріччі 1895/1896 навчального року навчання на відділі рисунку Школи образотворчих мистецтв у Кракові згідно зі свідоцтвом О. Новаківського за I півріччя 1895/1896 н. р. зі Школи образотворчих мистецтв у Кракові, за підписом «професора відділу (profesora oddziału)» Йозефа Уніжицького (Józefa Unierzyskiego), на курсі в якого

навчався Новаківський. Його рисунок «голів і фігур з живої природи (rysunek głów i figur z żywej natury)» відзначено записом в графі «успішність (postęp)» — «добре (dobrze)», а «старанність (pilność)» — «постійна (wytrwała)» [5].

У II півріччі цього ж 1895/1896 н. р. на курсі Олекса Новаківський отримав «нагороду в конкурсі (otrzymał nagrodę konkursową)» на курсі «професора відділу (profesora oddziału)» Йозефа Уніжицького (Józefa Unierzyskiego), як зазначено за підписом цього професора в розділі «нагороди (zasłużone nagrody)» в свідоцтві О. Новаківського за II півріччя 1895/1896, а також «дуже добре (bardzo dobrze)» у графі «успішність (postęp)» за рисунок «голів і фігур з живої природи (rysunek głów i figur z żywej natury)» [6].

У I семестрі наступного, 1896/1897 навчального року «професор відділу» (profesor oddziału) Йозеф Уніжицький (Józef Unierzyski) поставив Новаківському «задовільно (celująco)» за «рисунок з академічного акта (rysunek z aktu akademickiego)» та «рисунок голів і фігур з живої природи (rysunek głów i figur z żywej natury)», — читаємо у свідоцтві, виданому 1 квітня 1897 року [7].

C. K. SZKOŁA SZTUK PIĘKNYCH W KRAKOWIE.

L 27

Świadectwo.

Pan *Nowakowski Alexy* rodem _____
 wyznania _____ uczęszczał do c. k. Szkoły sztuk pięknych w
 półroczu 1895/96 roku szkolnego na oddział _____
 i otrzymał następujące stopnie:

	Postęp	Pilność
Rysunek		
Za rysunki głów z antyków		
- całych figur z antyków		
Z antyków: wieczorne przy lampkach lub ranne	<i>bardzo dobry</i>	<i>rytmiczny</i>
Z aktu akademickiego		
Malowanie		
Za malowanie martwej natury		
- głów z natury		
- figur z natury		
Z prób kompozycyjnych w odpińce		
Rzeźba		
Z antyków		
- żywej natury		
Handl pomnikowe		
Z perspektywy		
- anatomji		
- historyi powszechnej i historyi cywilizacji		
- historyi sztuki		
- nauki o stylach		

Zasłużone nagrody *dyplom nagrody Bronzowej*

Zachowanie się powyższego ucznia było *Wzorne*
 co podpisami i pieczęcią stwierdzamy. Kraków, dnia _____
 Uwagi: _____ Dyrektor: _____
 Profesor oddziału: *J. Unierzyski*
 Profesorowie: _____

Свідоцтво О. Новаківського за II півріччя 1895/1896 н. р. та про конкурсну нагороду зі Школи образотворчих мистецтв у Кракові

Професор Ян Станіславський дуже високо оцінив успіхи О. Новаківського і той отримав «нагороду (zasłużone nagrody)» «срібну медаль (medal srebrny)» за творчі праці на відділі рисунків вже у наступному, II півріччі 1896/1897 н. р., а також у розділі «успішність (postęp)» оцінку «добре (dobry)» за «малювання пейзажів (malowanie krajobrazów)»; «задовільно (celująco)» за «рисунок голів і фігур з живої природи (rysunek głów i figur z żywej natury)» та з «анатомії (anatomii)» і «дуже добре (bardzo dobry)» за успішність в «рисунку фігур з античних скульптур (rysunku całych figur z antyków)». Такі дані бачимо в свідоцтві О. Новаківського за II півріччя 1896/1897 року зі Школи образотворчих мистецтв у Кракові, датованому 15 липня 1897 року за підписом «професора відділу» Йозефа Уніжицького (Józefa Unierzyskiego) і «професора» Яна Станіславського (Jana Stanisławskiego) [8].

Успіхи Новаківського з «рисунку голів і фігур з живої природи (rysunek głów i figur z żywej natury)» і «рисунку академічного акту (rysunek aktu akademickiego)» підтверджуються оцінкою «дуже добре (bardzo dobry)», а за «рисунок фігур з античних скульптур

C. K. SZKOŁA SZTUK PIĘKNYCH W KRAKOWIE.

L 41

Świadectwo.

Pan *Nowakowski Alexy* rodem *Podolski*
 wyznania *grecki* uczęszczał do c. k. Szkoły sztuk pięknych w L
 półroczu 1896/97 roku szkolnego na oddział *rytmiczny*
 i otrzymał następujące stopnie:

	Postęp	Pilność
Rysunek		
Za rysunki głów z antyków		
- całych figur z antyków	<i>bardzo dobry</i>	<i>wzorne</i>
- głów i figur z żywej natury	<i>wzorne</i>	<i>wzorne</i>
Z antyków: wieczorne przy lampkach lub ranne	<i>Celująco</i>	
Z aktu akademickiego		
Malowanie		
Za malowanie <i>krajobrazu</i>	<i>dobry</i>	<i>wzorne</i>
- głów z natury		
- figur z natury		
Z prób kompozycyjnych w odpińce		
Rzeźba		
Z antyków		
- żywej natury		
Handl pomnikowe		
Z perspektywy		
- anatomji	<i>celująco</i>	<i>wzorne</i>
- historyi powszechnej i historyi cywilizacji		
- historyi sztuki		
- nauki o stylach		

Zasłużone nagrody *Medal srebrny*

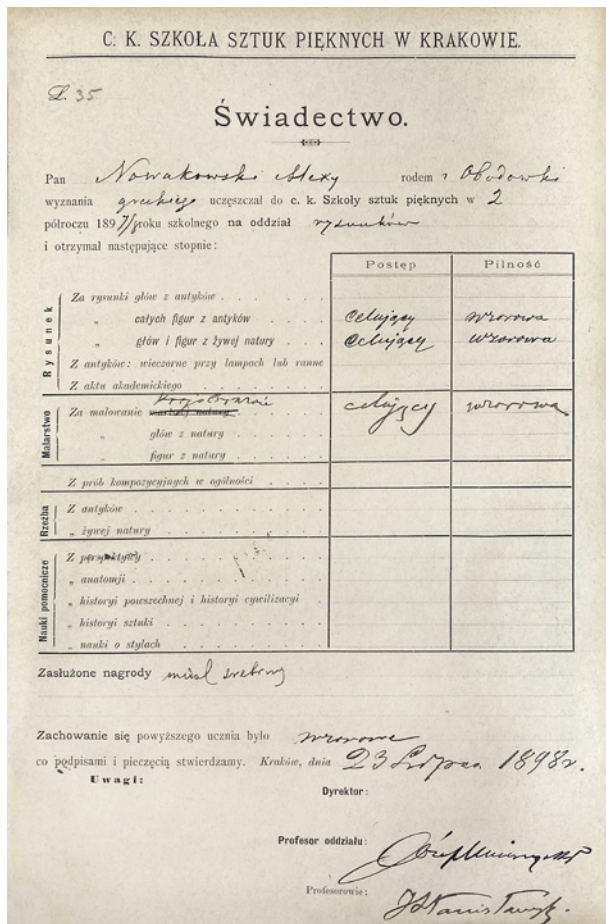
Zachowanie się powyższego ucznia było *Wzorne*
 co podpisami i pieczęcią stwierdzamy. Kraków, dnia *15 lipca 1897 r.*
 Uwagi: _____ Dyrektor: _____
 Profesor oddziału: *J. Unierzyski*
 Profesorowie: *J. Stanisławski*

Свідоцтво О. Новаківського за II півріччя 1896/1897 н. р. та про срібну медаль зі Школи образотворчих мистецтв у Кракові за підписом професорів Йозефа Уніжицького та Яна Станіславського від 15 липня 1897 року

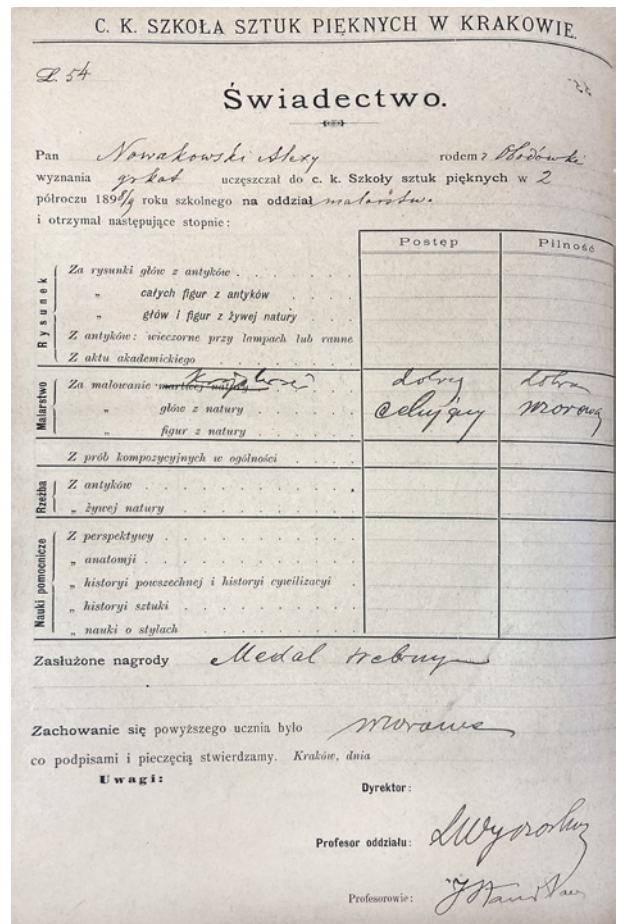
(rysunku całych figur z antyków)» він отримав «задовільно (celująco)» в наступному 1897/1898 навчальному році [9].

Другу «срібну медаль (medal srebrny)» за творчі праці на відділі рисунків О. Новаківський здобув уже в наступному, II півріччі 1897/1898 року, запис про що є у розділі «нагороди» («zasłużone nagrody») його свідоцтва зі Школи образотворчих мистецтв у Кракові від «23 липня 1898 р. (23 lipca 1898 r.)» за підписом «професора відділу» Йозефа Уніжицького (Józefa Unierzyskiego) і «професора» Яна Станіславського (Jana Stanisławskiego). Проте з «рисунку фігур з античних скульптур (rysunku całych figur z antyków)», «рисунку голів і фігур з живої природи (rysunek głów i figur z żywej natury)» і «малювання пейзажів (malowanie krajobrazów)» оцінкою Новаківського є «задовільно (celująco)» [10].

Із середини 1898 року О. Новаківський навчався на відділі малярства Школи образотворчих мистецтв у Кракові (c. k. Szkoły Sztuk Pięknych w Krakowie), згідно з інформацією зі свідоцтва О. Новаківського за I півріччя 1898/1899 н. р. зі Школи образотворчих мистецтв у Кракові (c. k. Szkoły Sztuk Pięknych w Krakowie),

Свідоцтво О. Новаківського за II півріччя 1897/1898 н. р. та про другу срібну медаль зі Школи образотворчих мистецтв у Кракові за підписом Йозефа Уніжківського та Яна Станіславського від 23 липня 1898 року

Свідоцтво О. Новаківського за II півріччя 1898/1899 н. р. та про срібну медаль на відділі малярства Школи образотворчих мистецтв у Кракові за підписом проф. Леона Вичуковського та Яна Станіславського

за підписом «професора відділу (profesora oddziału)» **Леона Вичуковського** (Leona Wyczółkowskiego), де читаємо (польською мовою): «Пан Новаківський Олекса [Nowakowski Alexy] родом з Ободівки віросповідання грецького (wyznania greckiego) навчався на відділі Малярства [oddział malarstwa] Школи образотворчих мистецтв у Кракові [c. k. Szkoły Sztuk Pięknych w Krakowie] в 1 півріччі 1898/1899 навчального року і успішність навчання [postęp] демонструють наступні оцінки: з малярства за малювання фігур з природи [z malarstwa za malowanie figure z natury] — дуже добре [bardzo dobry] і старанність [pilność] — зразкова [wzorowa]» [11].

Третю «срібну медаль (medal srebrny)» за творчі праці Олекса Новаківський отримав на відділі малярства («oddział malarstwa»), що бачимо у свідоцтві О. Новаківського за II півріччя 1898/1899 н. р. зі Школи образотворчих мистецтв у Кракові за підписом «професора відділу (profesora oddziału)» Леона Вичуковського (Leona Wyczółkowskiego) і «професора» Яна Станіславського (Jana Stanisławskiego)». Тим часом, його «успішність (postęp)» «з малярства за малювання пейзажів (z malarstwa za malowanie krajobrazów)» — «добре

(dobry)» і «задовільно (celujco)» — «за малювання голів з природи (za malowanie głów z natury)», «старанність (pilność)» — «зразкова (wzorowa)» [12].

У першому півріччі 1899/1900 н. р. успішність з «малярства за малювання голів з природи (za malowanie głów z natury)» художника оцінено як «задовільну (celujco)» [13].

«Золота медаль (medal złoty)» була нагородою Новаківському за творчі праці на відділі малярства в другому півріччі 1899/1900 — довідуємось з графі «нагороди (zasłużone nagrody)» свідоцтва О. Новаківського за II півріччя 1899/1900 н. р. зі Школи образотворчих мистецтв у Кракові (c. k. Szkoły Sztuk Pięknych w Krakowie), від «15 липня 1900 р.» («15 lipca 1900 r.») за підписом «професора відділу (profesora oddziału)» Леона Вичуковського (Leona Wyczółkowskiego), і «задовільно (celujco)» «з малярства за малювання фігур з природи (z malarstwa za malowanie figur z natury)» [14].

У 1900/1901 році показники митця в I півріччі — за успішність «дуже добре (bardzo dobry)» з «малярства — за малювання пейзажів (z malarstwa za malowanie krajobrazów)» і «задовільно (celujco)» «за малювання голів з природи (za malowanie głów

C. K. SZKOŁA SZTUK PIĘKNYCH W KRAKOWIE.

253

Świadectwo.

Pan Nowakowski Oksy rodem z Obodówki
 wyznania greckiego uczęszczał do c. k. Szkoły sztuk pięknych w 2
 półroczu 1899/1900 roku szkolnego na oddział malarstwa
 i otrzymał następujące stopnie:

	Postęp	Pilność
Rysunek		
Za rysunki głów z antyków		
„ całych figur z antyków		
„ głów i figur z żywej natury		
Z antyków: wieczorne przy lampach lub ranne		
Z aktu akademickiego		
Malarstwo		
Za malowanie martwej natury		
„ głów z natury		
„ figur z natury		
Z prób kompozycyjnych w ogólności		
Portret		
Z antyków		
„ żywej natury		
Nauki pomocnicze		
Z perspektywy		
„ anatomji		
„ historyi powszechnej i historyi cywilizacji		
„ historyi sztuki		
„ nauki o stylach		

Zasłużone nagrody Medal srebro

Zachowanie się powyższego ucznia było
 co podpisami i pieczęcią stwierdzamy. Kraków, dnia 15 lipca 1900

U w a g i : Dyrektor: M. M. M.
 Profesor oddziału: M. M. M.
 Profesorowie:

Свідоцтво О. Новаківського за II півріччя 1899/1900 н. р. та про золоту медаль на відділі малярства з Школи образотворчих мистецтв у Кракові за підписом Леона Вичулковського від 15 липня 1900 року

C. K. AKADEMIA SZTUK PIĘKNYCH W KRAKOWIE.

255

ŚWIADECTWO.

Pan Nowakowski Oksy rodem z Obodówki
 uczęszczał jako uczeń zwyczajny w 1 półroczu 1901/1902 roku szkolnego na oddział malarstwa
 do Szkoły Profesora Wyczółkowskiego
 i otrzymał postępy:

Z rysunków postępowo

Z malarstwa celujco

Z rzeźby

Z krajobrazów

Z konkursów kompozycyjnych

Z rysunków wieczornych

Nauki pomocnicze:

Z Anatomji postępowo

Z Perspektywy

Z Historji Sztuki

Z Nauki o stylach

Z Historji powszechnej

Otrzymał nagrody

Kraków, dnia 12 listopada 1902.

Dyrektor: M. M. M. Professor: M. M. M.

Свідоцтво О. Новаківського за I півріччя 1901/1902 н. р. про навчання в Академії образотворчих мистецтв у Кракові на відділі малярства у Школі професора Вичулковського

z natury)» та «дуже добре (bardzo dobry)» «за рисунок з античних скульптур: вечірній при лампах або ранковий (rysunek z antyków: wieczorne przy lampach lub ranne)» [15] та у другому півріччі 1900/1901 — «дуже добре (bardzo dobry)» з «малярства — за малювання пейзажів (z malarstwa malowanie krajobrazów)» і «задовільно (celujco)» «за малювання фігур з природи (za malowanie figur z natury)» [16].

Після реорганізації Школи образотворчих мистецтв у Кракові (с. k. Szkoły Sztuk Pięknych w Krakowie) в Академію образотворчих мистецтв у Кракові (с. k. Akademię Sztuk Pięknych w Krakowie) Новаківський продовжує навчання на відділі малярства у Школі професора Вичулковського, що підтверджують записи в свідоцтвах: «Академія образотворчих мистецтв у Кракові. Пан Новаківський Олекса родом з Ободівки навчався на малярстві у Школі професора Вичулковського» у 1901–1904 роках [18; 19].

Як видно зі свідоцтв, викладачами О. Новаківського з рисунку та малярства в час шести років навчання на відділі рисунку (1892–1898) і потім на відділі малярства (1898–1904) Школи образотворчих мистецтв у Кракові (с. k. Szkoły Sztuk Pięknych w Krakowie) і Академії

образотворчих мистецтв у Кракові (с. k. Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie) були Флоріан Цинк (Florian Cynk), Йозеф Уніжицький (Józef Unierszyski), Леон Вичулковський (Leon Wyczółkowski), Ян Станіславський (Jan Stanislawski).

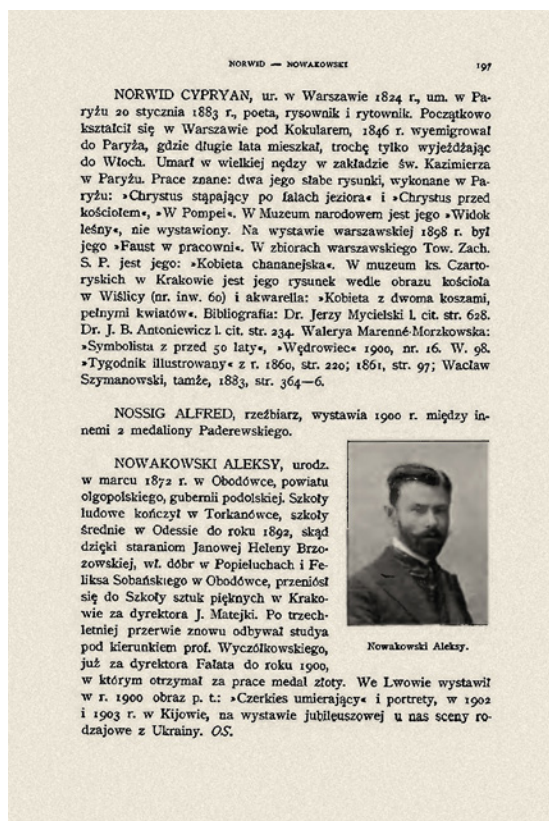
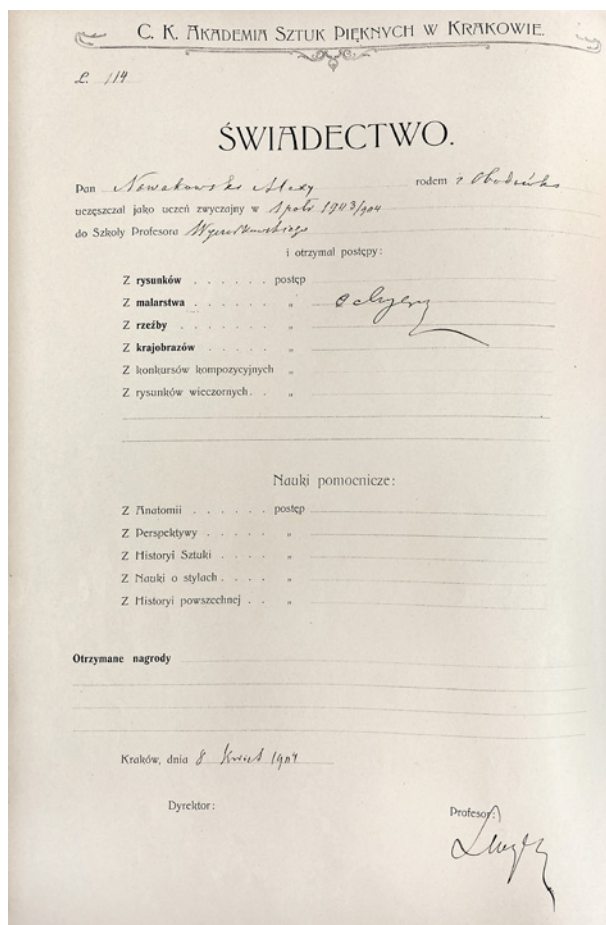
Власне, завдяки навчанню у цих визначних польських митців-професорів Олекса Новаківський мав змогу опанувати найбільш прогресивні тоді течії світового мистецтва — імпресіонізм, експресіонізм та символізм.

Популярні польські періодичні видання 1890-х — 1900-х років — газети «Słowo Polskie» і «Głos Narodu» інформують громадськість про нагороди Олекси Новаківського — дві (з трьох) срібні медалі та золоту медаль за творчі праці в час навчання у Школі образотворчих мистецтв у Кракові (с. k. Szkoły Sztuk Pięknych w Krakowie). Зокрема, з публікації «W krakowskiej szkole sztuk pięknych» в «Słowie Polskim» за 1899 рік дізнаємось про дві срібні медалі (в 1897/98 і 1898/99 році) [19, с. 2]. Про золоту медаль 1900 року, яку здобув Олекса Новаківський, читаємо в статті «Akademia sztuk pięknych w Krakowie» у «Głosie Narodu» за 1900 рік [20, с. 3].

У наукових польських виданнях 1890-х — 1900-х років також знаходимо інформацію про навчання Олекси Новаківського, як, наприклад, у вже згаданому та цитованому науковому виданні 1904 року «Pamiętnik Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie 1854–1904: pięćdziesiąt lat działalności dla ojczyznej sztuki», де розміщено коротку інформацію про навчання та деякі біографічні дані, подані самим О. Новаківським. Також це видання інформує нас про участь Олекси Новаківського у виставках: «У Львові виставив в 1900 році твір під назвою “Вмираючий черкес” [Czerkies umierający] і портрети, в 1902 і 1903 році в Києві, на ювілейній виставці у нас [на Ювілейній виставці TPSP 1904 р. у Кракові] жанрові сцени з України [na wystawie jubileuszowej u nas sceny rodzajowe z Ukrainy]. OS» [1, с. 197–198].

Із наукового видання 1904 року (Kraków) «Katalog wystawy jubileuszowej Towarzystwa Przyj. Sztuk Pięknych» детальніше довідуємось про участь О. Новаківського у 1904 році у Ювілейній виставці TPSP у Кракові, де митець експонував вісім творів, які в каталозі виставки позначені номерами під прізвищем автора «Новаківський Олекса» (Nowakowski Aleksy): 154. «Група дітей» ол. («Grupa dzieci», ol), 155.

Свідоцтво О. Новаківського за I півріччя 1903/1904 н. р. про навчання в Академії образотворчих мистецтв у Кракові

Публікація про Олексу Новаківського у науковому виданні 1904 року «Pamiętnik Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie 1854–1904: pięćdziesiąt lat działalności dla ojczyznej sztuki»

Посвідчення особистості Маріанни Розалії Новаківської (дружини Олекси Новаківського), народженої в 1888 році в с. Могила під Краковом з фотографією Маріанни, датоване 1916 роком та скріплене печаткою (в оригіналі німецькою мовою).
З архіву родини Олекси Новаківського

«Дівчинка в вікні» («Dziewczynka w oknie», ol), 156. «I. Сільська дівчинка», ол. («I. Dziewczynka wiejska», ol), 157. «II. Сільська дівчинка», ол. («II. Dziewczynka wiejska», ol), 158–161. I, II, III, IV «Studyum ukraińskie» ol, (I, II, III, IV «Українські студії» ол.) [21].

Після закінчення навчання в Краківській академії мистецтв (в 1904 році, відповідно до свідоцтв О. Новаківського з Академії мистецтв), він оселяється в селі Могила під Краковом. Тут він пізніше познайомився з майбутньою дружиною Маріанною-Розалією Пальмовською, яку досі історіографія подавала як Анну або Анну-Марію Пальмовську, не базуючись на офіційних документах.

Володимир Залозецький пише (знову без посилання на джерело): «В 1900 році Краєвий Виділ признав Новаківському стипендію ім. Урбанського... Новаківський зрікся стипендії і переїхав до села Могила під Краковом відаючися студіям з природи... В 1905 році вперше появилися картини Новаківського на ювілейній виставці "Товариства мистецтв". Виставив він там 6 студій і 4 більші картини. Зі студій краєвиди: "Розтопи на весні", "Весняний пейзаж", "При млині", "Збірка бураків", "Перший сніг", "Стругання патиків". З картин "Дівчина в вікні" (власність гр. Квілецького в Познаню), "Виходять з костела", "Дівчина з лозами"... В тім часі познайомився Новаківський в Могилі зі своєю пізнішою дружиною Анною Пальмовською. Від 1906 до 1913 р. перебуває артист в Могилі, де заприятелює з панєю Гогульською» [3, с. 37; 22].

Підтвердженням того, що дружина Олекси Новаківського називалась Маріанна Розалія, є документ 1916 року — посвідчення особистості Маріанни Розалії Новаківської (в оригіналі німецькою мовою) на лицевій стороні з добре впізнаваною фотографією дружини Олекси Новаківського і написом наверху «Maryanna Nowakowska» із датою внизу «1916» та печаткою з написом «K. k. Polizei Direktor in Lemberg» і з написом на звороті документу «Посвідчення особистості з власноручним підписом Маріанни Розалії Новаківської, народженої в 1888 році в с. Могила під Краковом» (в оригіналі німецькою мовою: «Die Identitaet der Person und die eigenhändige Unterschrift Maryanna Rosalia NOWAKOWSKA, geboren in MOGILA pk. KRAKOW 1888»), «офіційно підтверджено» (wird amtlich bestätigt) «18 жовтня (oktober) 1916» і скріплено печаткою з написом «K. k. Polizei Direktor in Lemberg» (з архіву родини Олекси Новаківського) [23].

Свідоцтво про народження Маріанни Розалії Пальмовської з Національного архіву у Кракові (Archiwum Narodowego w Krakowie) містить таку інформацію (в оригіналі латиною): «Книга народження і хрещення, село Могила, рік 1888, с. 592 (Порядковий номер) 35. Рік 1888, день і місяць народження 1 червня, охрещена 3 червня; ім'я народженого і охрещеного Маріанна Розалія (Marianna Rozalia); номер дому народженого 12; віра католицька; стать жіноча; з правого ложа; ім'я батька і його батьків, прізвище,

суспільний стан — Станіслав Пальмовський (Stanislaw Palmowski), син Матея і Розалії Рагор (Macieja i Rozalii Raróg, ремісник (тесля) з Могили, віра католицька; ім'я мами і її батьків, прізвище, суспільний стан — Розалія (Rozalia), дочка Софії Анчак (Zofii Anczak), служниці народженої у Кракові, віра католицька; імена хресних батьків, прізвище, суспільний стан — Михайло Самец і Маріанна Вах (Michał Samiec, Marianna Wach), незаміжні; ім'я, прізвище того хто провів обряд хрещення — місцевий вікарій Людвік Пизік (Ludwik Pyzik)» [24].

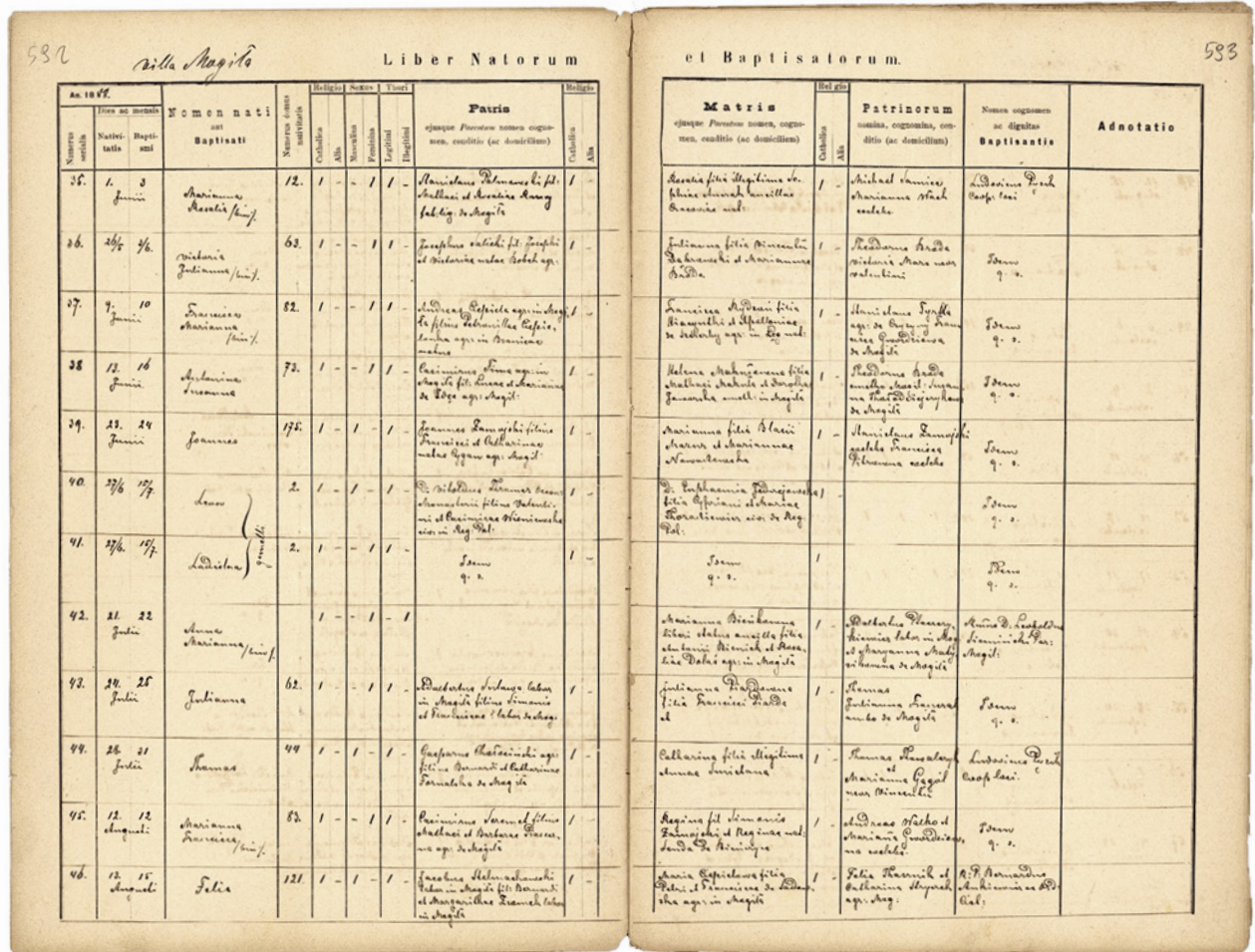
Також із публікацій у польських періодичних виданнях 1900-х років довідуємось про те, що Олекса Новаківський брав участь у кількох виставках у Кракові в 1911 році.

У вересні 1911 року зорганізовано велику збірну виставку творів Олекси Новаківського в Палаці мистецтв у Кракові (Palacu Sztuk Pięknych w Krakowie) зусиллями TPSP у Кракові, про яку читаємо в публікації «L. Wystawa wrześniowa w Palacu Sztuk Pięknych w Krakowie» у «Krakowskim miesięczniku artystycznym» за 1911 рік (польською мовою): «Версенева виставка в Палаці Образотворчих Мистецтв у Кракові принесла

рясний урожай з 315 творів. Між ними найвизначніше місце зайняли картини проф. Яцека Мальчевського. А також виставка аквафортів та збірних виставок Олекси Новаківського та Володимира Тетмеєра... — і далі, — Значним зацікавленням громадськості відзначалась збірною виставка творів колориста Олекси Новаківського. До канцелярії Товариства приходили численні гості з питанням про ціну виставлених творів. Громадськість наша <...> відступала перед цінами тих переважно невеликих картин (близько 3 дм), які коштували від 300 К. до 600 К.» [25, с. 93–94].

Із каталогу 1911 року виставки Незалежних об'єднання польських живописців, графіків і скульпторів у Кракові (Wystawa Niezależnych Związku Powszechny Artystów Polskich Malarzy, Grafików i Rzeźbiarzy) дізнаємося, що Олекса Новаківський виставляв там виставці твори [26].

Про перемогу Олекси Новаківського в 1911 року в конкурсі на вітварний образ Серця Ісуса на I Виставці польського церковного мистецтва ім. Петра Скарги у Кракові інформує (польською мовою) публікація «Konkurs na obraz ołtarzowy Serca Jezusa na I. Wystawie polskiej sztuki kościelnej im. Ks. Piotra Skargi

Свідчення про народження Маріанни Розалії Пальмовської з Національного архіву у Кракові

Олекса Новаківський «Ждан князевич»

w Krakowie» в газеті «Nowa Reforma»: «5 січня 1912 року на засіданні журі конкурсу під керівництвом дра Фелікса Копери <...> вирішено розділити між авторів цих творів приз в 1000 корон на дві рівні частини. Після відкриття конвертів з'ясувалось, що авторами відзначених праць є Ян Гумовський та Олекса Новаківський» [27, с. 2].

У газеті «Słowo Polskie» Владислав Козицький (Władysław Kozicki), надзвичайний професор, керівник кафедри сучасної історії мистецтва гуманітаного відділу Університету Яна Казимира у Львові писав про творчість цього українського митця: «Олекса Новаківський є в повній мірі визначним талантом, свіжим, буйним, насправду з Божої ласки [Aleksandr Nowakowski jest w całej pełni talentem istotnym, świeżym, bujnym, naprawdę z Bożej łaski]. Як говорять про те його праці — свій талант він розвинув в Краківській академії мистецтв. Матейко, Станіславський, Вичулковський, Мегоффер були його вчителями. Отримані від них імпульси його видатна мистецька індивідуальність перетворила на відмінні цінності, поступово доходячи до реалізації Власного Мистецького Образу (Візії) Світу, основними елементами якої є ампліфікація реальних форм, символіка і надзвичайна сила кольору, наповнена музичними цінностями» [28, с. 3–4].

1913 року на запрошення митрополита Андрея Шептицького Олекса Новаківський переїхав до Львова [3] разом з дружиною Маріанною-Розалією і оселився навпроти собору св. Юра у колишній віллі Яна Стики, викупленій митрополитом Андреем, де виховував з дружиною двох синів — Ярослава (4.01.1920–21.05.1982) і Ждана

(15.06.1922–12.01.1993) — працював у майстерні і провадив свою мистецьку школу (1923–1935).

Збірна виставка праць Олекси Новаківського в галереї Товариства *Zaczety Sztuk Piękných* у Варшаві в 1932 році принесла йому визнання митців, громадськості і багато захоплених відгуків польської критики, зокрема Яна Клечинського (Jana Kleczyńskiego) у виданні «*Kurjer Warszawski*», В. Ковальчука (W. Kowalczyk) у «*Przewodniku Tow. Sztuk Piękných w Warszawie*», Яніни Кіліан Станіславської (Janiny Kilian Stanisławskej) в «*Kurjerie Literacko-Naukowym*», Кароля Курілюка (Karola Kuryluka) в «*Tygodniku ilustrowanym*» та ін.

Зокрема, Ян Клечинський (Jan Kleczyński) — мистецтвознавець, письменник, піаніст з Варшави, після огляду виставки Новаківського в «*Zachęcie*» порівнює його твори з Ван Гогом і Мунком, говорячи, що цей митець підняв рівень професійного українського мистецтва на високу планку світового малярства і пише у польськомовному виданні «*Kurjer Warszawski*» у статті «*Z "Zachęty". Oleksa Nowakowski. Stefan Mrózewski*»: «Мистецтво руського народу (українського) — окрім народного мистецтва — нам практично не відоме. Подякуємо «*Zachęcie*», що показала нам твори Олекси Новаківського, який є сином русинського народу і визначним митцем. Попри те що митець вивчав культуру Заходу, і особливо Парижа і в його рисунку можна знайти вплив Виспянського, а в концепціях постатей — відлуння Матейка і Мальчевського, однак всі впливи його талант перетворив на нові цінності. Діапазон творчості Новаківського дуже широкий. Від реалізму постатей до шалених пейзажів, які оптично палають серед звивистих ліній, які можливо походять від Мунка і Ван Гога. Рисунки митця може найбільше показують його силу. Портрет вугіллям сина належить до унікальних творів... Тут проявляється власний рисунок митця, надзвичайно виразний, синтетичний, спонтанний» [29, с. 15–16].

«Нестримний віртуоз барв йде власною дорогою творчості Олекса Новаківський» (Nieokiełznany wirtuoz barw kroczy swoją własną drogą twórczości Oleksa Nowakowski). Закоханий в колоризмі... Новаківський ввібрав рисунок великих майстрів, вирізьбив лінію свого рисунку, що її впізнати серед тисяч. Складає конструкції... щоб перетворити їх у символ. В композиціях смілий і дикий шаліє потоками кольорів, вичаровує візії потойбічних світів... творить, мріючи про велике, монументальне і безсмертне мистецтво» — пише В. Ковальчук (W. Kowalczyk) в польськомовній статті «*Oleksa Nowakowski*» у виданні «*Przewodnik Tow. Sztuk Piękných w Warszawie*», номер 74 за 1932 рік [30].

Яніна Кіліан Станіславська (Janina Kilian Stanisławska) пізніше зауважить у «*Kurjerie Literacko-Naukowym*» у публікації «*Twórczość Aleksandra Nowakowskiego*»: «Бо імпресіонізм Новаківського, то конгломерат стилів: фантастичний алегоризм і романтизм, героїчний монументалізм, врешті драматизм.

Чисту імпресію бачимо тільки в пейзажах митця. Твори Новаківського пульсують. Характерна для митця плинна лінія входить в суб'єкт і об'єкт, заплутаний, викривлений і спотворений контур вводить нас в емоційний стан зворушення. Мистецтво Олекси Новаківського, попри вплив Виспянського, Матейка і Мегофера, є визначним та самобутнім явищем в історії українського мистецтва. Кольором і темпераментом не подібний до нікого, могутній в малярській пристрасті...» [31, с. 1].

Кароль Курилюк (Karol Kuryluk) у варшавському виданні «Tygodnik ilustrowany» у (польськомовній) статті «Aleksander Nowakowski» (1935) стверджував: «Відомий український митець Олекса Новаківський — це цікавий і визначний приклад впливу польської культури як представниці західноєвропейської культури на культуру русько-українську, яка має в собі багато специфічних східноєвропейських рис... Митрополит Шептицький, який створив тривкі матеріальні і моральні основи для української культури і став її основою, запросив Новаківського до себе до Львова. Тут підпадає під вплив індивідуальності Шептицького <...> і стає сповідником і проповідником його ідеології. Творчість митця набирає яскравого національно-українського характеру, а навіть церковно-релігійного. Це найплідніший

та найцікавіший період його життя і праці» [32, с. 813–814 (20–21)].

Висновки. Вперше введено до наукового обігу архівні документи — свідоцтва О. Новаківського 1892–1904 н. р. із Краківської школи образотворчих мистецтв і Академії мистецтв з архіву Академії мистецтв у Кракові, на підставі яких проаналізовано процес навчання О. Новаківського.

Зі свідоцтв з'ясовано, що в 1892–1898 роках О. Новаківський навчався на відділі рисунку Школи образотворчих мистецтв у Кракові (з дворічною перервою з другої половини 1893 — поч. 1895 років) та отримав на курсі «професора відділу» Йозефа Уніжицького «нагороду в конкурсі» у II півріччі 1895/1896 н. р. та дві «срібні медалі»: одну — в II півріччі 1896/1897 н. р. («15 липня 1897»), другу — в II півріччі 1897/1898 н. р. («23 липня 1898») за підписами Йозефа Уніжицького і Яна Станіславського.

На відділі малярства О. Новаківський навчався з середини 1898 до 1901 року у Школі образотворчих мистецтв у Кракові у «професора відділу» Леона Вичулковського, а також професора Яна Станіславського та отримав третю «срібну медаль» в II півріччі 1898/1899 н. р. і «золоту медаль» в II півріччі 1899/1900

Олекса Новаківський «Гретит»

н. р. від «15 липня 1900 р.» за підписом «професора відділу» Леона Вичулковського.

Після реорганізації школи в Академію образотворчих мистецтв у Кракові О. Новаківський продовжує навчання на відділі малярства у Школі професора Вичулковського в 1901–1904 роках.

Із архівних документів встановлено, що викладачами Олекси Новаківського в час навчання на відділі рисунку (1892–1998) і на відділі малярства (1898–1904) Школи образотворчих мистецтв у Кракові, а потім академії були Флоріан Цинк, Йозеф Уніжицький, Леон Вичулковський, Ян Станіславський.

Введено до наукового обігу документи дружини митця — посвідчення особистості Маріанни Розалії Новаківської 1916 року з архіву родини митця, а також свідоцтво про народження Маріанни Розалії Пальмовської 1888 року з Національного архіву у Кракові (Archiwum Narodowe w Krakowie).

Також введено до наукового обігу польські наукові та періодичні видання 1890-х — 1930-х років та завдяки ним досліджено виставкову діяльність О. Новаківського у Кракові і Варшаві. Наприклад, про участь 1904 року в ювілейній виставці TPSP у Кракові довідуємось з наукових видань 1904–1905 років «Pamiętnik Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych

w Krakowie 1854–1904: pięćdziesiąt lat działalności dla ojczystej sztuki», «Katalog wystawy jubileuszowej Towarzystwa Przyj. Sztuk Pięknych». Про велику збірну виставку творів Олекси Новаківського 1911 року в Палаці мистецтв у Кракові (Pałacu Sztuk Pięknych w Krakowie), зорганізовану TPSP, читаємо в публікації 1911 року «L. Wystawa wrześniowa w Pałacu Sztuk Pięknych w Krakowie» у виданні «Krakowski miesięcznik artystyczny». Перемога Олекси Новаківського в 1911 році в Конкурсі на вівтарний образ Серця Ісуса на I Виставці польського церковного мистецтва ім. Петра Скарги у Кракові описана в газеті «Nowa Reforma». У газеті «Słowo Polskie» Владислав Козицький — надзвичайний професор, керівник кафедри сучасної історії мистецтва Університету Яна Казимира у Львові опублікував статтю про творчість Новаківського. Збірна виставка праць Олекси Новаківського в Галереї Товариства Zaczety Sztuk Pięknych в Варшаві в 1932 року принесла йому визнання митців, громадськості і захоплені відгуки польської критики у статтях Яна Клечинського у «Kurjer Warszawski»; В. Ковальчука у «Przewodniku Tow. Sztuk Pięknych w Warszawie»; Яніни Кіліан Станіславської в «Kurjerie Literacko-Naukowym», Кароля Курилюка в «Tygodniku ilustrowanym» та ін.

Література

- Nowakowski Aleksy // Spis artystów polskich, których prace wystawiono w Towarzystwie Przyjaciół sztuk pięknych od 1854 do 1904 r. włącznie, opatrzone wzmiankami biograficznymi i portretami, [w:] Pamiętnik Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie 1854–1904: pięćdziesiąt lat działalności dla ojczystej sztuki / Emmanuel Swieykowski. Kraków: nakł. Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie, 1905. S. 197–198.
- Українське малярство. О. Новаківський / ст. В. Хмурого. Харків: Рух, 1931. 37, [2] с.
- Залозецький В. Олекса Новаківський: Монографія. Львів: Накладом Укр. Тов. Прихильників Мистецтва; Друк. Наукового товариства ім. Шевченка, 1934. С. 36–37.
- Свідоцтво О. Новаківського за I півріччя 1892/1893 н. р. про навчання на відділі рисунку у Школі образотворчих мистецтв у Кракові (Szkole Sztuk Pięknych w Krakowie), датоване 1 березня 1893 року за підписом Флоріана Цинка. Книга свідоцтв 1887/88–1895/96. Архів Академії мистецтв ім. Яна Матейка у Кракові.
- Свідоцтво О. Новаківського за I півріччя 1895/1896 н. р. про навчання у Школі образотворчих мистецтв у Кракові (Szkole Sztuk Pięknych w Krakowie). Книга свідоцтв 1895/96–1900/01. Архів Академії мистецтв ім. Яна Матейка у Кракові.
- Свідоцтво О. Новаківського за II півріччя 1895/1896 н. р. про навчання і нагороду в конкурсі у Школі образотворчих мистецтв у Кракові (Szkole Sztuk Pięknych w Krakowie) за підписом Йозефа Уніжицького. Книга свідоцтв 1895/96–1900/01. Архів Академії мистецтв ім. Яна Матейка у Кракові.
- Свідоцтво О. Новаківського за I півріччя 1896/1897 н. р. про навчання у Школі образотворчих мистецтв у Кракові (Szkole

References

- Akademia sztuk pięknych w Krakowie (1900, July 20). [Academy of Fine Arts in Kraków]. *Głos Narodu*, 163, 3 [in Polish].
- Birth certificate of Marianna Rozalia Palmowska. Archiwum Narodowe w Krakowie [in Polish].
- Dąbrowa, E. (Ed.). (1904). *Katalog wystawy jubileuszowej Towarzystwa Przyj. Sztuk Pięknych*. Kraków: "Czasu" [in Polish].
- Holubovskiy, I. (2002). *Rozmakhom mohutnikh kryl. Povist-ese pro O. Novakivskoho (z 1940-kh rr.)* [Spreading monumental wings. A short essay on Oleksa Novakivskiy]. Lviv: Az-rt [in Ukrainian].
- Identity card of Marianna Rozalia Novakivska (spouse of Oleksa Novakivskiy), born in 1888 in the Mohyla village near Kraków, with a photograph dated 1916 and sealed. Oleksa Novakivskiy's family archive [in German]
- Khmury, V. (1931). *Ukrainske maliarstvo. O. Novakivskiy* [Ukrainian fine art. Oleksa Novakivskiy]. Kharkiv: Rukh [in Ukrainian].
- Kilian Stanisławska, J. (1935, September 28). *Twórczość Aleksandra Nowakowskiego*. *Kurjer Literacko-Naukowy*, 39, 1 [in Polish].
- Kleczyński, J. (1932, May 8). Z "Zachęty". Oleksa Nowakowski. Stefan Mrózewski. *Kurjer Warszawski*, 127, 15–16 [in Polish].
- Konkurs na obraz ołtarzowy Serca Jezusa na 1. Wystawie polskiej sztuki kościelnej (1912, January 10). *Nowa Reforma*, 12, 2 [in Polish].
- Kowalczuk, W. (1932). Oleksa Nowakowski. *Przewodnik Tow. Sztuk Pięknych w Warszawie*, 74, 9–18. [in Polish].
- Kozicki, W. (1921, May 17). *Życie Sztuki we Lwowie (Dokończenie)*. *Słowo Polskie*, 218, 3–4 [in Polish].

- Sztuk Pięknych w Krakowie). Книга свідоцтв 1895/96-1900/01. Архів Академії мистецтв ім. Яна Матейка у Кракові.
8. Свідоцтво О. Новаківського за II півріччя 1896/1897 н. р. про навчання і срібну медаль у Школі образотворчих мистецтв у Кракові (Szkole Sztuk Pięknych w Krakowie) від 15 липня 1897 р. за підписом Йозефа Уніжицького і Яна Станіславського. Книга свідоцтв 1895/96-1900/01. Архів Академії мистецтв ім. Яна Матейка у Кракові.
 9. Свідоцтво О. Новаківського за I півріччя 1897/1898 н. р. про навчання у Школі образотворчих мистецтв у Кракові (Szkole Sztuk Pięknych w Krakowie). Книга свідоцтв 1895/96-1900/01. Архів Академії мистецтв ім. Яна Матейка у Кракові.
 10. Свідоцтво О. Новаківського за II півріччя 1897/1898 н. р. про навчання і другу срібну медаль у Школі образотворчих мистецтв у Кракові (Szkole Sztuk Pięknych w Krakowie) від 23 липня 1898 року за підписом Йозефа Уніжицького і Яна Станіславського. Книга свідоцтв 1895/96-1900/01. Архів Академії Мистецтв ім. Яна Матейка у Кракові.
 11. Свідоцтво О. Новаківського за I півріччя 1898/1899 н. р. про навчання на відділі малярства Школі образотворчих мистецтв у Кракові (с. к. Szkoły Sztuk Pięknych w Krakowie) за підписом Леона Вичуковського. Книга свідоцтв 1895/96-1900/01. Архів Академії мистецтв ім. Яна Матейка у Кракові.
 12. Свідоцтво О. Новаківського за II півріччя 1898/1899 н. р. про навчання та срібну медаль на відділі малярства Школі образотворчих мистецтв у Кракові (с. к. Szkoły Sztuk Pięknych w Krakowie) за підписом Леона Вичуковського та Яна Станіславського. Книга свідоцтв 1895/96-1900/01. Архів Академії мистецтв ім. Яна Матейка у Кракові.
 13. Свідоцтво О. Новаківського за I півріччя 1899/1900 н. року про навчання на відділі малярства Школі образотворчих мистецтв у Кракові (с. к. Szkoły Sztuk Pięknych w Krakowie). Книга свідоцтв 1895/96-1900/01. Архів Академії Мистецтв ім. Яна Матейка у Кракові.
 14. Свідоцтво О. Новаківського за II півріччя 1899/1900 н. р. про навчання та золоту медаль на відділі малярства Школі образотворчих мистецтв у Кракові (с. к. Szkoły Sztuk Pięknych w Krakowie) за підписом Леона Вичуковського від 15 липня 1900 р. Книга свідоцтв 1895/96-1900/01. Архів Академії мистецтв ім. Яна Матейка у Кракові.
 15. Свідоцтво О. Новаківського за I півріччя 1900/1901 н. р. про навчання на відділі малярства Школі образотворчих мистецтв у Кракові (с. к. Szkoły Sztuk Pięknych w Krakowie) за підписом Леона Вичуковського від 27 березня 1901 р. Книга свідоцтв 1895/96-1900/01. Архів Академії мистецтв ім. Яна Матейка у Кракові.
 16. Свідоцтво О. Новаківського за II півріччя 1900/1901 н. р. про навчання на відділі малярства Школі образотворчих мистецтв у Кракові (с. к. Szkoły Sztuk Pięknych w Krakowie) за підписом Леона Вичуковського від 24 липня 1901 р. Книга свідоцтв 1895/96-1900/01. Архів Академії мистецтв ім. Яна Матейка у Кракові.
 17. Свідоцтво О. Новаківського за I півріччя 1901/1902 н. р. про навчання на малярстві у Школі професора Вичуковського в Академії образотворчих мистецтв у Кракові (с. к. Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie) за підписом професора Вичуковського. Книга свідоцтв 1901/02-1904/05. Архів Академії мистецтв ім. Яна Матейка у Кракові.
 12. Kuryluk, K. (1935, October 13). Aleksander Nowakowski. *Tygodnik ilustrowany*, 41, 813–814(20–21) [in Polish].
 13. L. (1911, October 1). Wystawa wrześnieowa w Palacu Sztuk Pięknych w Krakowie [September art exhibition in the Palace of Fine Arts in Kraków]. *Krakowski miesiecznik artystyczny*, 8, 93–94 [in Polish].
 14. Nowakowski Aleksy (1905). [Oleksa Novakivskyi]. In Swieykowski E. (Ed.). *Spis artystów polskich, których prace wystawiono w Towarzystwie Przyjaciół sztuk pięknych od 1854 do 1904 r. włącznie, opatrzony wzmiankami biograficznymi i portretami. Pamiętnik Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie 1854–1904: pięćdziesiąt lat działalności dla ojczystej sztuki* (pp. 197–198). Kraków: nakł. Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie [in Polish].
 15. Oleksa Novakivskyi's report card, first semester of the academic year 1892/1893, Drawing Department, Szkoła Sztuk Pięknych w Krakowie, March 1, 1893, signed by Florian Cynk. Report cards record 1887/88–1895/96. Archive of the Jan Matejko Academy of Fine Arts in Kraków [in Polish].
 16. Oleksa Novakivskyi's report card, first semester of the academic year 1895/1896, Szkoła Sztuk Pięknych w Krakowie. Report cards record 1895/96-1900/01. Archive of the Jan Matejko Academy of Fine Arts in Kraków [in Polish].
 17. Oleksa Novakivskyi's report card, first semester of the academic year 1896/1897, Szkoła Sztuk Pięknych w Krakowie. Report cards record 1895/96-1900/01. Archive of the Jan Matejko Academy of Fine Arts in Kraków [in Polish].
 18. Oleksa Novakivskyi's report card, first semester of the academic year 1897/1898, Szkoła Sztuk Pięknych w Krakowie. Report cards record 1895/96-1900/01. Archive of the Jan Matejko Academy of Fine Arts in Kraków [in Polish].
 19. Oleksa Novakivskyi's report card, first semester of the academic year 1898/1899, Department of Fine Art, Szkoła Sztuk Pięknych w Krakowie, signed by Leon Wyczółkowski. Report cards record 1895/96-1900/01. Archive of the Jan Matejko Academy of Fine Arts in Kraków [in Polish].
 20. Oleksa Novakivskyi's report card, first semester of the academic year 1899/1900, Department of Fine Art, Szkoła Sztuk Pięknych w Krakowie. Report cards record 1895/96-1900/01. Archive of the Jan Matejko Academy of Fine Arts in Kraków [in Polish].
 21. Oleksa Novakivskyi's report card, first semester of the academic year 1900/1901, Department of Fine Art, Szkoła Sztuk Pięknych w Krakowie, signed by Leon Wyczółkowski, March 27, 1901. Report cards record 1895/96-1900/01. Archive of the Jan Matejko Academy of Fine Arts in Kraków [in Polish].
 22. Oleksa Novakivskyi's report card, first semester of the academic year 1901/1902, Department of Fine Art, Prof. Wyczółkowski, Akademia Sztuk Pięknych w Krakowie, signed by Prof. Wyczółkowski. Report cards record 1901/02-1904/05. Archive of the Jan Matejko Academy of Fine Arts in Kraków [in Polish].
 23. Oleksa Novakivskyi's report card, first semester of the academic year 1903/1904, Department of Fine Art, Prof. Wyczółkowski, Akademia Sztuk Pięknych w Krakowie, signed by Prof. Wyczółkowski. Report cards record 1901/02-1904/05. Archive of the Jan Matejko Academy of Fine Arts in Kraków [in Polish].

18. Свідоцтво О. Новаківського за I півріччя 1903/1904 н. р. про навчання на малярстві у Школі професора Вичулковського в Академії образотворчих мистецтв у Кракові (с. к. Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie) за підписом професора Вичулковського. Книга свідоцтв 1901/02-1904/05. Архів Академії Мистецтв ім. Яна Матейка у Кракові.
19. W krakowskiej szkole sztuk pięknych // *Słowo Polskie*. 1899. № 171. 20 липca. S. 2.
20. Akademia sztuk pięknych w Krakowie // *Głos Narodu*. 1900 № 163. 20 липca. S. 3.
21. Katalog wystawy jubileuszowej Towarzystwa Przyj. Sztuk Pięknych / [okł. i winiety w tekście wykonał Eug. Dąbrowa]. Kraków: [s.n.], 1904 ([Kraków]: Druk. «Znasu» pod zarz. A. Świerzyńskiego). [15] k.: pl., rys.
22. Голубовський І. Розмахом могутніх крил. Повість-есе про О. Новаківського (з 1940-х рр.). Львів: Аз-рт, 2002. 116 с.
23. Посвідчення особистості Маріанни Розалії Новаківської (дружини Олекси Новаківського), народженої в 1888 році в с. Могила під Краковом з фотографією Маріанни, датованого 1916 роком та скріпленого печаткою (в оригіналі німецькою мовою) // Архів родини Олекси Новаківського.
24. Свідоцтво про народження Маріанни Розалії Пальмовської // *Archiwum Narodowe w Krakowie*.
25. L. Wystawa wrześniowa w Pałacu Sztuk Pięknych w Krakowie // *Krakowski miesięcznik artystyczny*. 1911. № 8. 1 października. S. 93–94.
26. Wystawa Niezależnych: maj — czerwiec 1911. MCMXI, Związek Powszechny Artystów Polskich Malarzy, Grafików i Rzeźbiarzy. Kraków, 1911. [4], 23, [12] s., [24] k. tab.: il.
27. Konkurs na obraz ołtarzowy Serca Jezusa na 1. Wystawie polskiej sztuki kościelnej // *Nowa Reforma*. 1912. № 12. 10 stycznia. S. 2.
28. Kozicki W. Życie Sztuki we Lwowie (Dokończenie) // *Słowo Polskie*. 1921 № 218. 17 maja. S. 3–4.
29. Kleczyński J. Z «Zachęty». Ołeksa Nowakowski. Stefan Mrózewski // *Kurjer Warszawski*. 1932. № 127. 8 maja. S. 15–16.
30. Kowalczyk W. Ołeksa Nowakowski // *Przewodnik Tow. Sztuk Pięknych w Warszawie*. 1932. № 74. S. 9–18.
31. Kilian Stanisławska J. Twórczość Aleksandra Nowakowskiego // *Kurjer Literacko-Naukowy*. 1935. № 39. 28 września. S. 1.
32. Kuryluk K. Aleksander Nowakowski // *Tygodnik ilustrowany*. 1935. № 41. 13 października. S. 813–814 (20–21).
24. Oleksa Novakivskyi's report card, second semester of the academic year 1895/1896 (with distinctions in the competition), Szkoła Sztuk Pięknych w Krakowie, signed by Józef Unierzyski. Report cards record 1895/96-1900/01. Archive of the Jan Matejko Academy of Fine Arts in Kraków [in Polish].
25. Oleksa Novakivskyi's report card, second semester of the academic year 1896/1897 (silver medal), Szkoła Sztuk Pięknych w Krakowie, July 15, 1897, signed by Józef Unierzyski and Jan Stanisłowski. Report cards record 1895/96-1900/01. Archive of the Jan Matejko Academy of Fine Arts in Kraków [in Polish].
26. Oleksa Novakivskyi's report card, second semester of the academic year 1897/1898 (awarded with second silver medal on July 15, 1897), Szkoła Sztuk Pięknych w Krakowie, July 23, 1898, signed by Józef Unierzyski and Jan Stanisłowski. Report cards record 1895/96-1900/01. Archive of the Jan Matejko Academy of Fine Arts in Kraków [in Polish].
27. Oleksa Novakivskyi's report card, second semester of the academic year 1898/1899 (awarded with silver medal), Department of Fine Art, Szkoła Sztuk Pięknych w Krakowie signed by Leon Wyczółkowski and Jan Stanisłowski. Report cards record 1895/96-1900/01. Archive of the Jan Matejko Academy of Fine Arts in Kraków [in Polish].
28. Oleksa Novakivskyi's report card, second semester of the academic year 1899/1900 (awarded with gold medal), Department of Fine Art, Szkoła Sztuk Pięknych w Krakowie, signed by Leon Wyczółkowski, July 15, 1900. Report cards record 1895/96-1900/01. Archive of the Jan Matejko Academy of Fine Arts in Kraków [in Polish].
29. Oleksa Novakivskyi's report card, second semester of the academic year 1900/1901, Department of Fine Art, Szkoła Sztuk Pięknych w Krakowie, signed by Leon Wyczółkowski, July 24, 1901. Report cards record 1895/96-1900/01. Archive of the Jan Matejko Academy of Fine Arts in Kraków [in Polish].
30. W krakowskiej szkole sztuk pięknych (1899, July 2). [In the Krakow School of Fine Arts]. *Słowo Polskie*, 171, 2 [in Polish].
31. Wystawa Niezależnych: maj — czerwiec 1911 (1911). []. *MCMXI, Związek Powszechny Artystów Polskich Malarzy, Grafików i Rzeźbiarzy*. Kraków: (n. p.) [in Polish].
32. Zalozetskyi, V. (1934). *Oleksa Novakivskyi* [Oleksa Novakivskyi]. Lviv: Nakładom Ukr. Tov. Prykhylnykv Mystetstva; Druk. Naukovoho tovarystva im. Shevchenka [in Ukrainian].

Matkovska I.

Oleksa Novakivskiy: Unknown pages of study and life from Archival Materials of the Krakow Academy of Arts

Abstract. The paper aims to study and publicize educational activities and exhibitions in Krakow by Oleksa Novakivskiy (1872–1935), an outstanding Ukrainian artist — symbolist, expressionist, graphic artist, and educator, who over 20 years lived in Krakow (1892–1913) and Lviv (1913–1935) and founded his own art school in Lviv (1923–1935) for 100 students.

The archival documents of the 1890s–1900s from the Archives of the Krakow Academy of Arts about Oleksa Novakivskiy's studies in 1892–1904 were investigated.

Oleksa Novakivskiy's report cards of 1892–1904 from the Krakow School and the Academy of Fine Arts were first introduced into scientific circulation. It was discovered that in 1892–1898 Oleksa Novakivskiy studied at the Department of Drawing of the Krakow School of Fine Arts (with a pause in 1893–1895) and received an "award in the competition" (1896), silver medals on July 15, 1897 and July 23, 1898 at the course of prof. Unierzyski, Stanislawski. In 1898–1901 Oleksa Novakivskiy studied at the Department of Fine Art, where he received a silver medal (1899) and a gold medal on July 15, 1900, on the course of Prof. Wyczółkowski, Stanislawski. In 1901–1904 Novakivskiy continued his studies at the Department of Fine Art at the School of Prof. Wyczółkowski at the Krakow Academy of Arts. It was established that Novakivski's teachers in Krakow were the professors Florian Cynk, Jozef Unierzyski, Leon Wyczółkowski, Jan Stanislawski.

In addition, personal documents of the painter's spouse (whom the researchers previously listed as Anna-Maria) from the archives of Lviv and Krakow were introduced into scientific circulation (the identity card of Maryanna Rozalia Nowakowska, 1916; Birth Certificate of Maryanna Rosalia Palmowska, 1888), as well as the Polish specialized and popular periodicals of the 1890s–1930s that mentioned Oleksa Novakivskiy's exhibitions participation in Krakow and Warsaw.

Keywords: archival documents about education and exhibitions of Oleksa Novakivskiy in Krakow, Krakow period of Oleksa Novakivskiy, Ukrainian–Polish cultural ties.

Стаття надійшла до редакції 1.02.2023